

**Codul de procedură penală
și
legislație conexă
2021**

Ediție PREMIUM

**Ediție îngrijită
de prof. univ. dr.
Dan Lupașcu**

Universul Juridic
București
-2021-

Cuprins¹⁾

<i>Listă de abrevieri</i>	5
CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ (LEGEA NR. 135/2010)	7
INDEX	381
LEGISLAȚIE CONEXĂ	402
Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României	402
Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (<i>extras</i>)	410
Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului (<i>extras</i>)	423
Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (<i>extras</i>)	428
Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane (<i>extras</i>)	429
O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție	436
Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române	443
Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor	463
Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției (<i>extras</i>)	470
Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor	473
Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală	496
Legea nr. 364/2004 privind organizarea și funcționarea poliției judiciare	670
H.G. nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal	675
Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române	677
Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator (<i>extras</i>)	690
O.U.G. nr. 103/2006 privind unele măsuri pentru facilitarea cooperării polițienești internaționale	692
Legea nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare	708
Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune	715
H.G. nr. 1079/2013 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune	744
Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal	804
Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal	843

¹⁾ Actele normative cuprinse în prezenta culegere au fost actualizate la data de **28 iulie 2021**.

O.U.G. nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.....	909
Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (<i>extras</i>)	919
Legea nr. 363/2018 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, descoperirii, cercetării, urmăririi penale și combaterii infracțiunilor sau al executării pedepselor, măsurilor educative și de siguranță, precum și privind libera circulație a acestor date	931
Legea nr. 118/2019 privind Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor, precum și pentru completarea Legii nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare	958
O.U.G. nr. 70/2020 privind reglementarea unor măsuri, începând cu data de 15 mai 2020, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, pentru prelungirea unor termene, pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, a Legii educației naționale nr. 1/2011, precum și a altor acte normative (<i>extras</i>).....	965
Legea 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19 (<i>extras</i>).....	966
Legea nr. 228/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (<i>extras</i>).....	970
Legea nr. 6/2021 privind stabilirea unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/1.939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO) (<i>extras</i>)	970
Regulamentul (UE) nr. 1939/2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (EPPO) (<i>extras</i>)	977
Legea nr. 114/2021 privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID-19 (<i>extras</i>).....	998
Legea nr. 146/2021 privind monitorizarea electronică în cadrul unor proceduri judiciare și execuțional penale (<i>extras</i>)	1001
Legea nr. 207/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și pentru dispunerea unor măsuri de transpunere a Directivei (UE) 2019/713 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind combaterea fraudelor și a contrafacerii în legătură cu mijloacele de plată fără numerar și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/413/JAI a Consiliului (<i>extras</i>).....	1012
INDEX AL ACTELOR NORMATIVE CONEXE	1014

Titlul II

Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal

Capitolul I

Acțiunea penală

Art. 14. Obiectul și exercitarea acțiunii penale. (1) Acțiunea penală are ca obiect tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare prin actul de inculpare prevăzut de lege.

(3) Acțiunea penală se poate exercita în tot cursul procesului penal, în condițiile legii.

• **VECHIUL CPP: art. 9.**

• **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V. III.4.4.1. Denunțul. Valorificare. Sensul sintagmei „denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală” (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; online, 18 dec. 2020, www.inm-lex.ro).**

Art. 15. Condițiile de punere în mișcare sau de exercitare a acțiunii penale. Acțiunea penală se pune în mișcare și se exercită când există probe din care rezultă presupunerea rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune și nu există cazuri care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acesteia.

Art. 16. Cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale. (1) Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă:

- a) fapta nu există;
- b) fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege;
- c) nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea;
- d) există o cauză justificativă sau de neimputabilitate;
- e) lipsește plângerea prealabilă, autorizarea sau sesizarea organului competent ori o altă condiție prevăzută de lege, necesară pentru punerea în mișcare a acțiunii penale;
- f) a intervenit amnistia sau prescripția, decesul suspectului ori al inculpatului persoană fizică sau s-a dispus radierea suspectului ori inculpatului persoană juridică;
- g) a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii;
- h) există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege;
- i) există autoritate de lucru judecat;
- j) a intervenit un transfer de proceduri cu un alt stat, potrivit legii.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. e) și j), acțiunea penală poate fi pusă în mișcare ulterior, în condițiile prevăzute de lege.

• **VECHIUL CPP: art. 10.**

• **RIL. V.:**

– **Dec. ICCJ (SU) nr. XXVII/2006** (infra, art. 17 NCPP);

– **Dec. ICCJ (RIL) nr. 4/2019** (infra, art. 396).

• **HP. Dec. ICCJ (DCD/P) nr. 2/2014** (M. Of. nr. 319 din 30 aprilie 2014): „În aplicarea art. 5 NCP, (...) prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei” [D.C.C. nr. 265/2014: „(...) disp. art. 5 NCP sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile”].

Dec. ICCJ (DCD/P) nr. 9/2015 (M. Of. nr. 406 din 9 iunie 2015): „(...) 1. în aplicarea art. 67 L. nr. 192/2006 priv. medierea și organiz. profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare; 2.

încheierea unui acord de mediere în condițiile L. nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale” [D.C.C. nr. 397/2016: „(...) disp. art. 67 L. nr. 192/2006 priv. medierea și organiz. profesiei de mediator, în interpret. dată prin Dec. ICCJ (DCD/P) nr. 9/2015, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței”].

● **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SP) nr. 89/A/2016** (www.scj.ro): „În ceea ce privește încadrarea juridică dată de prima instanță faței pentru care apelanta a fost trimisă în judecată, ICCJ constată că aceasta a fost în mod corect circumscrisă autoratului, iar nu complicității la infracțiunea de spălare de bani, inculpada (...), în calitatea sa de notar public, fiind cea care a întocmit și autentificat actul de dezmembrare a terenului (...) și contractele de vânzare-cumpărare subsecvente, a căror formă solemnă era instituită de lege ca o condiție ad validitatem (T. X, art. 2 L. nr. 247/2005 priv. reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente), realizând, în acest mod, operațiunea de schimbare și transfer a bunului imobil dobândit în mod ilegal (...), prin fragmentarea lui în mai multe loturi inegale și, ulterior, transmiterea dreptului de proprietate asupra acestora către alte persoane, în scopul ascunderii originii sale ilicite. În consecință, având în vedere toate considerentele anterior expuse, ICCJ apreciază că fapta pentru care s-a dispus condamnarea inculpatei (...) întrunește toate elementele constitutive ale infracțiunii de spălare a banilor, prevăz. de art. 29 alin. (1) lit. a) L. nr. 656/2002, atât sub aspectul laturii obiective, cât și a celei subiective, criticile formulate de aceasta în apel și solicitarea de achitare întemeiată pe art. 16 alin. (1) lit. a) sau lit. b) tz. II NCPP nefiind fondate”.

V. Dec. ICCJ (SP) nr. 3033/2014 (infra, art. 426).

● **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V.:**

– Acordul de recunoaștere a vinovăției și procedura recunoașterii învinuirii: Soluțiile care se pot dispune, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, în fond sau în căile de atac, în afara celor prevăzute expres de lege (Minuta întâlnirii reprezentanților CSM cu președinții SP – ICCJ și CA; CAB, 27-28 noi. 2014, www.inm-lex.ro);

– **9[10]. Proceduri speciale. Acordul de recunoaștere a vinovăției:** Posibilitatea instanței de a dispune, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, încetarea procesului penal pentru că a intervenit împăcarea, amnistia, grațierea, decesul persoanei (Minuta întâlnirii procurorilor șefi secție urmărare penală de la nivelul PICCJ și parchetelor de pe lângă trib., PICCJ, 14-15 mai 2015, www.inm-lex.ro);

– **2. Soluționarea acțiunii civile în procesul penal:** e. Consecințele plății pretențiilor civile, în cauzele având ca obiect infracțiuni de evaziune fiscală, de către partea responsabilă civilmente, față de inculpat. **5. Măsurile de siguranță și asiguratorii:** c. Legalitatea luării măsurii confiscării în cazul în care fapta nu a fost comisă cu vinovăția cerută de lege pentru existența infracțiunii (Minuta întâlnirii reprezentanților ICCJ cu președinții SP – CA; Brașov, 4-5 iun. 2015, www.inm-lex.ro).

– Revizuire. În situația admiterii cererii de revizuire în latura penală, instanța este obligată să se pronunțe din oficiu sau să nu se pronunțe asupra laturii civile a cauzei? [art. 453 alin. (1), (2), art. 462 alin. (1), art. 452 alin. (1) NCPP]; **1 (supl.).** Valabilitatea acordului de mediere încheiat anterior publicării D.C.C. nr. 397/2016 în M. Of., și instanța se pronunță după modificarea determinată de D.C.C. menționată (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA; Tg. Mureș, 29-30 sep. 2016, www.inm-lex.ro).

– **7. Sfera de aplicare a D.C.C. nr. 397/2016 privind medierea.** Posibilitatea de a excepta de la aplicare acordurile încheiate anterior publicării D.C.C. sau faptele comise anterior acestei date, ca efect al legii penale mai favorabile (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA cu procurorii șefi secție judiciară de la nivelul PICCJ și parchetelor CA; Hotel Capitol – Salon Luvru, 21-22 noi. 2016, www.inm-lex.ro).

– **2. În practica judiciară s-a pus problema modalității de soluționare a cauzelor penale având ca obiect o infracțiune continuată, în condițiile în care pentru unele dintre actele materiale ce intră în conținutul constitutiv al infracțiunii sunt incidente disp. art. 16 NCPP** (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; CAB, 16-17 mai 2019, www.inm-lex.ro).

Art. 17. Stingerea acțiunii penale. (1) În cursul urmăririi penale acțiunea penală se stinge prin clasare sau prin renunțare la urmărirea penală, în condițiile prevăzute de lege.

(2) În cursul judecății acțiunea penală se stinge prin rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, renunțare la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitare sau încetare a procesului penal.

• **VECHIUL CPP: art. 11.**

• **LPA. Art. 19.** *Atunci când, în cursul procesului, se constată că în privința unei fapte comise anterior intrării în vigoare a NCP sunt aplicabile dispozițiile art. 18¹ CP 1968, ca lege penală mai favorabilă, procurorul dispune clasarea, iar instanța dispune achitarea, în condițiile NCPP.*

• **RIL. Dec. ICCJ (SU) nr. XXVII/2006** (M. Of. nr. 190 din 20 martie 2007): „În aplic. art. 11 pct. 2 lit. b) [art. 17 alin. (2) NCPP, art. 396 alin. (6) NCPP], ref. art. 10 alin. (1) lit. h) tz. II CPP [art. 16 alin. (1) lit. g) NCPP] (...): *Încetarea procesului penal în cazul infracțiunilor pentru care împăcarea părților înlătură răspunderea penală poate fi dispusă de instanță numai atunci când aceasta constată nemijlocit acordul de voință al inculpatului și al persoanei vătămate de a se împăca total, necondiționat și definitiv, exprimat în ședința de judecată de aceste părți, personal sau prin persoane cu mandat special, ori prin înscrisuri autentice*”.

Art. 18. Continuarea procesului penal la cererea suspectului sau inculpatului. În caz de amnistie, de prescripție, de retragere a plângerii prealabile, de existență a unei cauze de nepedepsire sau de neimputabilitate ori în cazul renunțării la urmărirea penală, suspectul sau inculpatul poate cere continuarea procesului penal.

• **VECHIUL CPP: art. 13 alin. (1).**

• **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V. 64.** *Admisibilitatea cererii de continuare a urmăririi penale. Procedura de formulare a cererii (cu ocazia confirmării ordonanței de renunțare la urmărirea penală de către judecător sau ulterior confirmării?) (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA cu procurorii șefi secție urmărire penală de la nivelul PICCJ, structurilor specializate DNA și DIICOT și al parchetelor de pe lângă CA; Buc., 18 mai 2018, www.inm-lex.ro).*

Capitolul II Acțiunea civilă

Art. 19. Obiectul și exercitarea acțiunii civile. (1) Acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are ca obiect tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale.

(2) Acțiunea civilă se exercită de persoana vătămată sau de succesorii acesteia, care se constituie parte civilă împotriva inculpatului și, după caz, a părții responsabile civilmente.

(3) Când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă, acțiunea civilă se exercită în numele acesteia de către reprezentantul legal sau, după caz, de către procuror, în condițiile art. 20 alin. (1) și (2), și are ca obiect, în funcție de interesele persoanei pentru care se exercită, tragerea la răspundere civilă delictuală.

(4) Acțiunea civilă se soluționează în cadrul procesului penal, dacă prin aceasta nu se depășește durata rezonabilă a procesului.

(5) Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile.

• **VECHIUL CPP: art. 14, 17-18.**

• **RIL. Dec. ICCJ (RIL) nr. 17/2015** (M. Of. nr. 875 din 23 noiembrie 2015): „În interpr. și aplic. unitară a art. 19 NCPP (...): *În cauzele penale având ca obiect infracțiunile de evaziune fiscală prevăz. în L. nr. 241/2005, instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile Codului de procedură fiscală*”.

● **HP. Dec. ICCJ (DCD/P) nr. 12/2016** (M. Of. nr. 498 din 4 iulie 2016): „(...) art. 1371 alin. (1) NCC [în cazul în care victima a contribuit cu intenție sau din culpă la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu le-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă, cel chemat să răspundă va fi ținut numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o] se interpr. în sensul că autorul faptei va fi ținut să răspundă numai pentru partea de prejudiciu pe care a pricinuit-o în cazul în care victima prejudiciului a contribuit și ea cu vinovăție la cauzarea ori la mărirea prejudiciului sau nu l-a evitat, în tot sau în parte, deși putea să o facă”.

● **CEDO. V. art. 6§1 CEDO [CtEDO-14.317/04]** (supra, art. 8 NCPP).

● **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SP) nr. 167/2010** (www.scj.ro): „cheltuielile necesitate de asistență medicală acordată victimei infracțiunii pot constitui, în procesul penal, obiect al tragerii la răspundere civilă a inculpatului și a părții responsabile civilmente în condițiile prevăzute în art. 14 și urm. CPP [art. 19 și urm. NCPP]. Unitatea sanitară a căreia i s-a cauzat prin fapta penală o vătămare materială, dacă participă în procesul penal, și exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal, dobândește (...) calitatea de parte civilă. Ca regulă, gravitatea faptei nu constituie un criteriu pentru stabilirea cuantumului despăgubirilor, autorul faptei urmând a răspunde integral pentru prejudiciul cauzat. Cu toate acestea în cazul în care paguba a fost cauzată atât din culpa autorului faptei, cât și din culpa victimei, adică culpa lor comună, nu există niciun temei juridic în baza căruia partea din paguba cauzată prin culpa victimei să fie reparată de autor. Despăgubirile civile, pe care trebuie să le suporte autorul, nu vor reprezenta, în astfel de situații, repararea integrală a pagubei, ci numai a unei părți a acesteia, întinderea ei făcându-se în raport de gravitatea culpelor autorului și victimei, stabilită pe baza probelor administrate de autoritățile judiciare. Ca atare, în situația producerii pagubei în patrimoniul unității sanitare din cauza culpei comune a inculpatului și a părții vătămate, operează principiul de drept civil al răspunderii în raport cu întinderea culpei, despăgubirile datorate fiind diminuate corespunzător”.

● **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V.:**

– 2. Soluționarea acțiunii civile în procesul penal: b. Legalitatea obligării asiguratorului de răspundere civilă delictuală la plata despăgubirilor către unitatea sanitară unde a fost internată persoana vătămată într-un accident rutier; c. Legalitatea obligării inculpatului, în solidar cu Fondul de protecție a victimelor străzii la plata despăgubirilor către persoana vătămată într-un accident rutier; d. Participarea asiguratorului de răspundere civilă delictuală în procesul penal, în cauzele având ca obiect accidente rutiere soldate cu vătămarea unor persoane. Calitatea procesuală. Consecințe (Minuta întâlnirii reprezentanților ICCJ cu președinții SP – CA; Brașov, 4-5 iun. 2015, www.inm-lex.ro).

– 47. Competența de a judeca acțiunea civilă, alăturată celei penale prin constituirea persoanei vătămate ca parte civilă, atât cu privire la pretențiile formulate în legătură cu decesul victimei sau cu vătămările corporale suferite, cât și cu privire la pretențiile referitoare la bunurile distruse ori deteriorate ca urmare a aceleiași fapte, în cazul infracțiunilor cu efecte complexe (ucidere din culpă și de vătămare corporală din culpă săvârșite de un conducător auto) (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA; Tg. Mureș, 29-30 sep. 2016, www.inm-lex.ro).

– 2. Aplicabilitatea Dec. ICCJ (RIL) nr. 1/2004, raportat la reglementarea actuală a art. 19 alin. (1) NCPP (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA cu procurorii șefi secție judiciară de la nivelul PICCJ și parchetelor CA; Hotel Capitol – Salon Luvru, 21-22 noi. 2016, www.inm-lex.ro).

– 10. Acordarea dobânzilor și a altor penalități care derivă dintr-un contract de credit bancar, în cauzele având obiect infracțiunile de înșelăciune și uz de fals (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; CA Iași, 18-19 mai 2017, www.inm-lex.ro).

– 3. S-a pus problema, în practica judiciară, dacă în cauzele având ca obiect vătămarea integrității corporale sau pierderea vieții unei persoane într-un accident rutier, la rezolvarea acțiunii civile instanța trebuie să țină seama de art. 37 Norma ASF nr. 23/2014; 14. În practica judiciară s-a pus problema dacă, în situația în care se instituie măsuri asigurătorii pentru a garanta repararea pagubei produse prin infracțiunea de evaziune fiscală, iar ulterior inculpatul achită debitul principal, fără a efectua plata accesoriilor, se poate dispune ridicarea măsurii asigurătorii? (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; CAB, 16-17 mai 2019, www.inm-lex.ro).

Art. 20. Constituirea ca parte civilă. (1) Constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Organele judiciare au obligația de a aduce la cunoștință persoanei vătămate acest drept.

(2) Constituirea ca parte civilă se face în scris sau oral, cu indicarea naturii și a întinderii pretențiilor, a motivelor și a probelor pe care acestea se întemeiază.

(3) În cazul în care constituirea ca parte civilă se face oral, organele judiciare au obligația de a consemna aceasta într-un proces-verbal sau, după caz, în încheiere.

(4) În cazul nerespectării vreuneia dintre condițiile prevăzute la alin. (1) și (2), persoana vătămată sau succesorii acesteia nu se mai pot constitui parte civilă în cadrul procesului penal, putând introduce acțiunea la instanța civilă.

(5) Până la terminarea cercetării judecătorești, partea civilă poate:

- a) îndrepta erorile materiale din cuprinsul cererii de constituire ca parte civilă;
- b) mări sau micșora întinderea pretențiilor;
- c) solicita repararea prejudiciului material prin plata unei despăgubiri bănești, dacă repararea în natură nu mai este posibilă.

(6) În cazul în care un număr mare de persoane care nu au interese contrarii s-au constituit parte civilă, acestea pot desemna o persoană care să le reprezinte interesele în cadrul procesului penal. În cazul în care părțile civile nu și-au desemnat un reprezentant comun, pentru buna desfășurare a procesului penal, procurorul sau instanța de judecată poate desemna, prin ordonanță, respectiv prin încheiere motivată, un avocat din oficiu pentru a le reprezenta interesele. Încheierea sau ordonanța va fi comunicată părților civile, care trebuie să încunoștințeze procurorul sau instanța în cazul în care refuză să fie reprezentați prin avocatul desemnat din oficiu. Toate actele de procedură comunicate reprezentantului sau de care reprezentantul a luat cunoștință sunt prezumate a fi cunoscute de către persoanele reprezentate.

(7) Dacă dreptul la repararea prejudiciului a fost transmis pe cale convențională unei alte persoane, aceasta nu poate exercita acțiunea civilă în cadrul procesului penal. Dacă transmiterea acestui drept are loc după constituirea ca parte civilă, acțiunea civilă poate fi disjunsă.

(8) Acțiunea civilă care are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului și părții responsabile civilmente, exercitată la instanța penală sau la instanța civilă, este scutită de taxă de timbru.

● **VECHIUL CPP: art. 15.**

V. Dec. ICCJ (SU) nr. 2/2010 (M. Of. nr. 414 din 22 iunie 2010).

● **CEDO. V. art. 6§1 CEDO [CtEDO-14.317/04] (supra, art. 8 NCPP).**

● **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V.:**

– **4.** *Neregularitatea rechizitoriului în ipoteza în care organele de urmărire penală, în cazul infracțiunilor de prejudiciu (infracțiuni contra vieții persoanei, infracțiuni de evaziune fiscală etc.) nu identifică persoanele vătămate prin infracțiune și nici nu le aduc la cunoștință dreptul de a se constitui parte civilă în cadrul procesului penal, actul de sesizare neconținând mențiuni referitoare la latura civilă a cauzei (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA; Tg. Mureș, 29-30 sep. 2016, www.inm-lex.ro).*

– **23.** *Neregularitatea rechizitoriului în ipoteza în care organele de urmărire penală, în cazul infracțiunilor prin care s-a produs un prejudiciu (infracțiuni contra vieții persoanei, infracțiuni de evaziune fiscală etc.) nu identifică persoanele vătămate prin infracțiune și nici nu le aduc la cunoștință dreptul de a se constitui parte civilă în cadrul procesului penal, actul de sesizare neconținând mențiuni*

referitoare la latura civilă a cauzei (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA cu procurorii șefi secție judiciară de la nivelul PICCJ și parchetelor CA; Hotel Capitol – Salon Luvru, 21-22 noi. 2016, www.inm-lex.ro).

– 4. În practica judiciară s-a pus problema consecințelor D.C.C. nr. 257/2017 priv. neconst. art. 21 alin. (1) NCPP asupra cererilor de introducere în cauză a părții responsabile civilmente formulate în cursul judecății, până la începerea cercetării judecătorești (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; CAB, 16-17 mai 2019, www.inm-lex.ro).

– III.1.1.4., infra, art. 21 (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; online, 18 dec. 2020, www.inm-lex.ro).

Art. 21. Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente.

(1) Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1).

(2) Atunci când exercită acțiunea civilă, procurorul este obligat să ceară introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente, în condițiile alin. (1).

(3) Partea responsabilă civilmente poate interveni în procesul penal până la terminarea cercetării judecătorești la prima instanță de judecată, luând procedura din stadiul în care se află în momentul intervenției.

(4) Partea responsabilă civilmente are, în ceea ce privește acțiunea civilă, toate drepturile pe care legea le prevede pentru inculpat.

● VECHIUL CPP: art. 16.

V. și Dec. ICCJ (SU) nr. 1/2005 (M. Of. nr. 503 din 14 iunie 2005).

● NECONSTITUȚIONALITATE. D.C.C. nr. 257/2017: „(...) sintagma «în termenul prevăz. la art. 20 alin. (1)» din cuprinsul art. 21 alin. (1) NCPP este neconstituțională”.

● UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V.:

– 2. Soluționarea acțiunii civile în procesul penal: a. Legalitatea obligării Fondului de protecție a victimelor străzii la plata despăgubirilor către unitatea sanitară unde a fost internată persoana vătămată într-un accident rutier (Minuta întâlnirii reprezentanților ICCJ cu președinții SP – CA; Brașov, 4-5 iun. 2015, www.inm-lex.ro).

– 39. Momentul până la care se poate introduce în cauză partea responsabilă civilmente (părintele minorului) (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA cu procurorii șefi secție urmărire penală de la nivelul PICCJ, structurilor specializate DNA și DIICOT și al parchetelor CA; Buc., 18 mai 2018, www.inm-lex.ro).

– III.1.1.3. Constatarea tardivității formulării cererii de introducere în cauză a părții responsabile civilmente. Citarea acesteia în vederea soluționării cererii. Modalitatea de soluționare a acțiunii civile; 1.1.4. Introducerea în cauză a părții responsabile civilmente. Rolul procurorului (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; online, 18 dec. 2020, www.inm-lex.ro).

Art. 22. Renunțarea la pretențiile civile. (1) Partea civilă poate renunța, în tot sau în parte, la pretențiile civile formulate, până la terminarea dezbaterilor în apel.

(2) Renunțarea se poate face fie prin cerere scrisă, fie oral în ședința de judecată.

(3) Partea civilă nu poate reveni asupra renunțării și nu poate introduce acțiune la instanța civilă pentru aceleași pretenții.

Art. 23. Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile. (1) În cursul procesului penal, cu privire la pretențiile civile, inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot încheia o tranzacție sau un acord de mediere, potrivit legii.

(2) Inculpatul, cu acordul părții responsabile civilmente, poate recunoaște, în tot sau în parte, pretențiile părții civile.

(3) În cazul recunoașterii pretențiilor civile, instanța obligă la despăgubiri în măsura recunoașterii. Cu privire la pretențiile civile nerecunoscute pot fi administrate probe.

• **VECHIUL CPP: art. 16¹.**

• **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V. 16.** În cazul unei tranzacții încheiate în cursul urmăririi penale, prin care părinții victimei renunță la pretențiile civile față de inculpatul acuzat de săvârșirea infracțiunii de ucidere din culpă, este admisibilă acțiunea civilă formulată față de asigurător în cursul judecății, înainte de începerea cercetării judecătorești? (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; CA Iași, 18-19 mai 2017, www.inm-lex.ro).

Art. 24. Exercitarea acțiunii civile de către sau față de succesori. (1) Acțiunea civilă rămâne în competența instanței penale în caz de deces, reorganizare, desființare sau dizolvare a părții civile, dacă moștenitorii sau, după caz, succesorii în drepturi ori lichidatorii acesteia își exprimă opțiunea de a continua exercitarea acțiunii civile, în termen de cel mult două luni de la data decesului sau a reorganizării, desființării ori dizolvării.

(2) În caz de deces, reorganizare, desființare sau dizolvare a părții responsabile civilmente, acțiunea civilă rămâne în competența instanței penale dacă partea civilă indică moștenitorii sau, după caz, succesorii în drepturi ori lichidatorii părții responsabile civilmente, în termen de cel mult două luni de la data la care a luat cunoștință de împrejurarea respectivă.

(3) *Abrogat.*

• **VECHIUL CPP: art. 21.**

Art. 25. Rezolvarea acțiunii civile în procesul penal. (1) Instanța se pronunță prin aceeași hotărâre atât asupra acțiunii penale, cât și asupra acțiunii civile.

(2) Când acțiunea civilă are ca obiect repararea prejudiciului material prin restituirea lucrului, iar aceasta este posibilă, instanța dispune ca lucrul să fie restituit părții civile.

(3) Instanța, chiar dacă nu există constituire de parte civilă, se pronunță cu privire la desființarea totală sau parțială a unui înscris sau la restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii.

(4) *Abrogat.*

(5)¹⁾ În caz de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza întâi, lit. e), f) – cu excepția prescripției, i) și j), în caz de încetare a procesului penal ca urmare a retragerii plângerii prealabile, precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin. (2), instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă.

(6) Instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă și în cazul în care moștenitorii sau, după caz, succesorii în drepturi ori lichidatorii părții civile nu își exprimă opțiunea de a continua exercitarea acțiunii civile sau, după caz, partea civilă nu indică moștenitorii, succesorii în drepturi ori lichidatorii părții responsabile civilmente în termenul prevăzut la art. 24 alin. (1) și (2).

• **VECHIUL CPP: art. 346, 348.**

V. Dec. ICCJ (SU) nr. 29/2008 (M. Of. nr. 230 din 8 aprilie 2009).

• **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V.:**

– *Probleme privind soluționarea laturii civile a cauzei: Care este soluția dată acțiunii civile în cazul împăcării părților? (Minuta întâlnirii reprezentanților CSM cu președinții SP – ICCJ și CA; CAB, 27-28 noi. 2014, www.inm-lex.ro).*

– **2. Revizuire.** În situația admiterii cererii de revizuire în latura penală, instanța este obligată să se pronunțe din oficiu sau să nu se pronunțe asupra laturii civile a cauzei? [art. 453 alin. (1), (2), art. 462

¹⁾ Alin. (5) al art. 25 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. unic pct. 1 L. 9/2017.

alin. (1), art. 452 alin. (1) NCPP]; **13.** Modalitatea de soluționare a acțiunii civile în cazul încheierii unui acord de mediere în baza căruia se încetează procesul penal; **21.** Autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive vizând latura penală a cauzei. Soluțiile date în apelul vizând latura civilă a cauzei (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA; Tg. Mureș, 29-30 sep. 2016, www.inm-lex.ro).

– **III.1.1.3.**, supra, art. 21 (Minuta întâlnirii președinților SP – ICCJ și CA; online, 18 dec. 2020, www.inm-lex.ro).

Art. 26. Disjungerea acțiunii civile. (1) Instanța poate dispune disjungerea acțiunii civile, când soluționarea acesteia determină depășirea termenului rezonabil de soluționare a acțiunii penale. Soluționarea acțiunii civile rămâne în competența instanței penale.

(2) Disjungerea se dispune de către instanță din oficiu ori la cererea procurorului sau a părților.

(3) Probele administrate până la disjungere vor fi folosite la soluționarea acțiunii civile disjuncte.

(4) *Abrogat.*

(5) Încheierea prin care se disjunge acțiunea civilă este definitivă.

• **VECHIUL CPP: art. 347.**

Art. 27. Cazurile de soluționare a acțiunii civile la instanța civilă. (1) Dacă nu s-au constituit parte civilă în procesul penal, persoana vătămată sau succesorii acesteia pot introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

(2) Persoana vătămată sau succesorii acesteia, care s-au constituit parte civilă în procesul penal, pot introduce acțiune la instanța civilă dacă, prin hotărâre definitivă, instanța penală a lăsat nesoluționată acțiunea civilă. Probele administrate în cursul procesului penal pot fi folosite în fața instanței civile.

(3) Persoana vătămată sau succesorii acesteia care s-au constituit parte civilă în procesul penal pot să introducă acțiune în fața instanței civile dacă procesul penal a fost suspendat. În caz de reluare a procesului penal, acțiunea introdusă la instanța civilă se suspendă în condițiile prevăzute la alin. (7).

(4) Persoana vătămată sau succesorii acesteia, care au pornit acțiunea în fața instanței civile, pot să părăsească această instanță și să se adreseze organului de urmărire penală, judecătorului ori instanței, dacă punerea în mișcare a acțiunii penale a avut loc ulterior sau procesul penal a fost reluat după suspendare. Părăsirea instanței civile nu poate avea loc dacă aceasta a pronunțat o hotărâre, chiar nedefinitivă.

(5) În cazul în care acțiunea civilă a fost exercitată de procuror, dacă se constată din probe noi că prejudiciul nu a fost integral acoperit prin hotărârea definitivă a instanței penale, diferența poate fi cerută pe calea unei acțiuni la instanța civilă.

(6) Persoana vătămată sau succesorii acesteia pot introduce acțiune la instanța civilă, pentru repararea prejudiciului născut ori descoperit după constituirea ca parte civilă.

(7) În cazul prevăzut la alin. (1), judecata în fața instanței civile se suspendă după punerea în mișcare a acțiunii penale și până la rezolvarea în primă instanță a cauzei penale, dar nu mai mult de un an.

• **VECHIUL CPP: art. 19-20.**

• **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V. 21.** Autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive vizând latura penală a cauzei. Soluțiile date în apelul vizând latura civilă a cauzei (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA; Tg. Mureș, 29-30 sep. 2016, www.inm-lex.ro).

Art. 28. Autoritatea hotărârii penale în procesul civil și efectele hotărârii civile în procesul penal. (1) Hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei și a persoanei care a săvârșit-o. Instanța civilă nu este legată de hotărârea definitivă de achitare sau de încetare a procesului penal în ceea ce privește existența prejudiciului ori a vinovăției autorului faptei ilicite.

(2) Hotărârea definitivă a instanței civile prin care a fost soluționată acțiunea civilă nu are autoritate de lucru judecat în fața organelor judiciare penale cu privire la existența faptei penale, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.

- **VECHIUL CPP: art. 22.**

- **UNIFICARE PRACTICĂ JUDICIARĂ. V. 21.** *Autoritatea de lucru judecat a hotărârii definitive vizând latura penală a cauzei. Soluțiile date în apelul vizând latura civilă a cauzei (Minuta întâlnirii președinților SP-ICCJ și CA; Tg. Mureș, 29-30 sep. 2016, www.inm-lex.ro).*